



Åsiktsdokument

Vår vision

Musikerförbundet representerar Sveriges alla professionella musiker och artister. När vi står enade har vi kraft att påverka och förändra.

Genom facklig och politisk kamp förbättrar vi våra medlemmars upphovs- och arbetsrättsliga villkor och verkar för att musiker och artister ska få en rättvis del av det ekonomiska värde de skapar och få en bättre vardag.

Musikerförbundet kämpar för ett samhälle

- där tillgången till musik är en självklarhet med ett oersättligt värde för alla invånare, inte ett tillval som kan väljas bort
- där vi som skapar musik erkänns som en framgångsfaktor för samhället, ekonomiskt och för människors välbefinnande
- som vårdar sina musiker genom ett fungerande socialt skyddsnät och en rättvis fördelning av de ekonomiska värden musik skapar
- där musiker kan njuta av och vara stolta över vår karriär och vårt yrke
- med ett hållbart kulturklimat som både vårdar gårdagens musik och skapar förutsättningar för morgondagens
- där musiker är en stark röst i den kulturpolitiska debatten
- där lagar och regler är anpassade för musikers förhållanden

Inledning

Musikerförbundet bildades 1907 och är en sammanslutning av inom Sverige verk-
samma musiker av alla slag, det vill säga "musikaliska upphovspersoner" såsom
kompositörer, musikarrangörer, sång/textförfattare med flera – "utövande
konstnärer" såsom instrumental- och vokalmusiker, dirigenter, kapellmästare, solister,
vokalis- ter, musikartister samt musikpedagoger, repetitörer, inspelningsledare samt
andra yrkesutövare inom musikområdet. I dokumentet hänvisas samtliga
yrkeskategorier inom verksamhetsområdet till begreppet "musiker".

Som en del av LO ställer vi oss bakom den gemensamma fackliga grundsynen och deras
politiska krav.

Kulturpolitik

Alla har rätt till en kulturscen. Därför behöver det fria kulturlivets aktörer i hela landet mer ekonomiskt stöd. Det är de som ger medborgarna bortanför storstadsområdena tillgång till värdefulla kulturupplevelser av hög kvalitet.

Idag är det stora kulturutbudet koncentrerat till storstäderna. Det fria kulturlivets verksamhet, från konserter med internationella stjärnartister till smala genresatsningar, och de fasta scenkonstinstitutionerna har sitt fäste i större städer.

För de som bor i resten av landet ser det annorlunda ut. De är med och finansierar kulturen via skattsedeln men utbudet på mindre orter visar att de får väldigt lite tillbaka för pengarna. Kulturscensbristen innebär också att musiker och artister utanför storstadsregionerna går miste om arbetstillfällen. Kulturskaparna och lokala arrangörer är viktiga aktörer i musiklivet och ofta navet i stadsfestivaler och andra kulturinitiativ, så om de måste flytta dit arbetstillfällena finns utarmas glesbygd och småorter i förlängningen på all kultur. Samtidigt utarmas storstädernas musikliv av brist på seriösa arbetstillfällen med skäligt betalt. Musiklivet hotas dessutom av att många livescener stänger till följd av stadsplanering, hyreshöjningar och klagomål från kringboende. Det behövs ett helhetsgrepp på alla de faktorer som påverkar musiklivets villkor.

Geografi och ekonomiska förutsättningar ska inte vara avgörande för möjligheten att ta del av eller arbeta med kultur. Ett starkt ekonomiskt stöd till det fria kulturlivet måste placeras högt på den kulturpolitiska agendan. Fördelningen av de ekonomiska medlen bör också se över för att på ett mer rättvist sätt spegla den kulturscen som finns runt i landet. Som exempel kan nämnas att musik och kultur ofta har en god påverkan inom vården och rehabiliteringsverksamheter.

En viktig del för att skapa en blomstrande kultur även i framtiden är kulturskolan. Det är här många kulturskapare har startat sin karriär och byggt upp sitt intresse. Det är också här våra unga kan prova på kultursektorn genom att stå på scen, spela ett instrument, eller på annat sätt testa om kultur är något för dem.

Kulturskolan, och kulturen i skolan, har ett stort ansvar inom samhällsutvecklingen. Det är här vi kan våga lyfta blicken och vara extra kreativ. För många grupper i samhället är kulturskolan en viktig del för att integreras och umgås. Oavsett funktionsvariation, bakgrund eller åsikt kan du förenas inom kulturen.

Kulturen har även en stor del i integrationen i samhället. Nya svenskar kan dela med sig av sina erfarenheter samtidigt som de lär sig om de svenska traditionerna. När vi möts inom kulturen kan vi också förstå varandra på ett mycket bättre sätt.

Musikerförbundet verkar för att

- kulturen värnas i hela landet, storstad såväl som landsbygd
- kulturstöden ökar inom den statliga, regionala och kommunala sektorn
- kulturskolan i kommunerna blir avgiftsfri
- kulturen i skolan, och kulturskolan, blir en större del av integrationsarbetet

Ersättningar och rättigheter

När någon tjänar pengar på din musik ska du ha rätt till en skälig del av det värde som din musik skapar. Som verkligheten ser ut så växer emellertid andelen egenföretagande musiker i samma takt som arrangörernas möjlighet att dumpa gagerna ökar. Uppdragsgivarna pressar priserna och musikerbranschen håller på att utvecklas till en låglönemarknad där allt färre kan leva på sitt arbete.

Som F-skattare står man ensam i gageförhandlingarna med uppdragsgivaren. Många musiker och artister känner sig tvingade att konkurrera om gigen med låga priser; är man för dyr väntar alltid någon annan runt hörnet, redo att spela billigare.

Ibland argumenterar uppdragsgivaren för att PR-värdet är betalning nog. Oetablerade artister och akter förväntas acceptera skambud för att få in en fot i branschen och välbetalda spelningar i framtiden när karriären tar fart.

Dessvärre är allt fler hänvisade till F-skattarnas lågprismarknad. Antalet fakturerande musiker ökar stadigt och majoriteten av branschens frilansare har gått från anställningar till egenföretagande.

I förlängningen drabbar det lönesättningen för musikerkollektivet i stort, både anställda och F-skattare. När tillräckligt många pressas till gig under minimiersättningarna dumpas gagerna för alla. Vi vill därför underlätta för F-skattare att kunna sköta sin verksamhet även gällande mindre uppdrag. Ett RUT-avdrag är ett sätt att ge förutsättningar för musiker och artister att kunna få en rimlig ersättning. Ett RUT-avdrag skulle också motverka den svartmarknad som råder på området då privata arrangörer gärna vill betala svart. Regelverket för ensamföretagare bör också anpassas för att även fungera väl för musiker.

Musikerförbundets riksminimitariff anger den absoluta lägstanivån på gager och andra ersättningar för frilansare när man fakturerar eller tar ett engagemang hos arrangörer utan kollektivavtal. Om ingen lägger sig under riksminimitariffens gagenivåer sätter vi stopp för lönedumpningen så att musiker och artister får en rättmätig del av det ekonomiska värde de genererar. När skattepengar används för att finansiera musiker bör denna tariff därför användas som norm.

Upphovsrättsliga intäkter

Med begreppet ”musikskapare” avses i detta sammanhang såväl utövande konstnärer, dvs. artister och musiker, som upphovspersoner, dvs. textförfattare och kompositörer.

För många musikskapare är upphovsrättsliga intäkter, dvs. intäkter som genereras vid spridningen av sina verk och prestationer, en viktig inkomstkälla. Med den digitala eran utmanas upphovsrätten ständigt av bland annat, nya digitala affärsmodeller och stora internationella aktörer. De stora aktörerna kommer in med en dominerande ställning på marknaden och ställer upp ultimatum på avtalsvillkor och de nya affärsmodellerna innebär bl.a. totala utköp av musikskaparnas rättigheter för ett lågt engångsbelopp. Tekniken fortsätter utvecklas i snabbt takt, marknaden ändras och maktförhållandena förskjuts genom att gå ifrån musikskaparna till musikplattformar och musikbolag. Musikerförbundet vill försvara och stärka upphovsrätten för musikskaparna.

Musik har aldrig varit så lättillgängligt som den är idag. Mer än 90 procent av all musikförsäljning består idag av digital försäljning, (streaming). Kostnader som tidigare existerade med anledning av pressning, distribution, lager och transport existerar inte längre. Trots dessa förutsättningar så har ersättningen till musikskaparna aldrig varit så låg som den är idag.

När en individ streamar en låt på internet erhåller skivbolaget år 2019 mellan 0,6 öre (Youtube) och 12 öre (Tidal) från streamingtjänsten. Spotify betalar 4-5 öre per stream. Streamingtjänstens premium eller annonstjänst, territorium och låtens längd påverkar också ersättningens storlek. De flesta skivbolag använder sig av en aggregator (digital distributör) för att samla in intäkterna från streamingtjänsten. Aggregatören debiterar en avgift på upp till 25 % av intäkten. 1 miljon lyssningar på Youtube kan således ge mindre än 5 000 SEK till skivbolaget, en intäkt som skall fördelas mellan skivbolag och artist enligt avtalet dem emellan. I det fall Artistens royaltys är 15 % erhåller hen således 750 SEK vid 1 miljon kvalificerade lyssningar på Youtube. För en artistgrupp med fem medlemmar blir royaltyn 150 SEK per person (innan skatt och sociala avgifter). Det är hög tid att börja ge de som skapar musiken en rimlig ersättning!

Royalty är vidare ett privilegium som inte heller normalt tillfaller de flesta musiker. De flesta musiker som medverkat på inspelningar saknar helt avtal med musikbolaget och erhåller således ingen rätt till royalty alls. Dessa musiker får en låg engångsersättning i utbyte mot att deras prestation överläts till bolaget samtidigt som det förutsätts att bolaget erhåller en obegränsad nyttjanderätt av deras prestation för all framtid – utan att musikern har rätt till någon som helts royalty.

En rättvis fördelning av de digitala intäkterna kan bara bli verklighet genom att lagstiftningen uppdateras till dagens förhållanden. Incitamentet till att skapa musik minskar i samma takt som det blir svårare för musikskapare att försörja sig. Musikskapare måste erhålla en garanterad rätt till ersättning som inte kan förhandlas bort – en oavvislig ersättningsrätt. Denna ersättningsrätt bör rimligen betalas av den tjänst som tillgängliggör ljudupptagningen och samlas in och fördelas av en kollektiv förvaltningsorganisation, vilket för de utövande konstnärernas del i Sverige är SAMI.

Idag är det lätt för musikskapare att självmant både skapa och ge ut musikaliska verk direkt från hemmet. Många musikskapare och utövande konstnärer gör detta och ingår avtal med musikbolag utan att ens ha kännedom om vilka rättigheter de har och vad deras värde är. Nya aktörer har börjat dyka upp på marknaden som "friköper" samtliga rättigheter av musikskapare och samtidigt tvingar dem att träda ur de förvaltande sällskapen. Dessa friköp leder till att musikskapare går miste om chansen att erhålla en rimlig del av det värde de har skapat samt innebär ett kringgående av det upphovsrättsliga ersättningssystem som är uppbyggt i Sverige. Det är viktigt musikskaparna får information om och lär sig vilka rättigheter de har samt vilket värde deras verk genererar. Musikerförbundet vill inte se en framtid där det på förhand sätts en prislapp på musikaliska verk innan dessa har tillgängliggjorts till allmänheten.

Dagens teknik skulle idag kunna medföra att den ekonomiska ersättningen som verk genererar kan fördelas utifrån den faktiska användningen.

Musikerförbundet verkar för att:

- ett RUT-avdrag för kulturarbete införs
- musikskapare ska få en rimlig del av det värde som deras musik skapar
- en oavvislig ersättningsrätt för musikskapare införs på digitala plattformar
- totala friköp av musikrättigheter inte ska bli den nya standarden på marknaden
- streamingtjänsterna går över till en användarcentrerad ersättningsmodell

Jämställdhet

Precis som resten av samhället har musikbranschen en lång väg kvar till jämställdhet. Om män och kvinnor ska ha kunna verka på lika villkor och förverkliga sina ambitioner krävs stora förändringar.

Det finns visserligen kvinnor med framgångsrika musikkarriärer men det är männen som dominerar på scenen, i styrelser och i studion. Det generella mönstret är att kvinnor inte har möjlighet att ta lika stor plats. Oavsett graden av kändisskap möter de en förminskande jargong, sexistiska attityder och fördomar. Det är en av många anledningar till varför fler män än kvinnor jobbar som musiker.

I en frisk musikbransch blir ingen kränkt och alla har samma möjligheter oavsett könstillhörighet. För att nå dit måste varje person och aktör som verkar motarbeta sexismen och strukturerna som ger den spelrum.

I musikbranschen ska det råda nolltolerans mot sexuella trakasserier. Ingen ska behöva bli kränkt eller utsatt för övergrepp på jobbet.

Musikerförbundet verkar för att

- en nolltolerans mot sexuella trakasserier på våra arbetsplatser efterlevs, även när fast arbetsplats eller/och fast arbetsgivare saknas
- alla arrangörer utbildar sig för att förebygga trakasserier och övergrepp
- varje arbetsplats har en handlingsplan för att hantera kränkningar

Diskriminering

Det som skall styra var och ens möjligheter i yrkeslivet är kompetens och förmåga. Vi vill se ett musikkiv där varje professionell musikutövare har samma rätt att ta plats, utöva sitt yrke och använda kompetensen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder. Utrymme för mångfald, lika rättigheter och möjligheter och frihet från diskriminering ska vara en självklarhet på alla musikutbildningar.

Musikerförbundet verkar för att

- musikbransch ska vara fri från diskriminering

Arbetsmiljö

Ingen musiker ska gå sönder på jobbet. Våra regionala skyddsombud bevakar, i samverkan med de ansvariga, arbetsmiljön på livescener, konserthus, festivaler och många andra sorters spelställen och upptäcker ofta missförhållanden.

I vår bransch möter vi ofta tillfälliga scener eller arbetsplatser som byggts upp för en eller ett par kvällar. Vi möter också arrangörer i en krogbransch som inte ser inhyrda musiker som en del av personalen. Detta resulterar ofta i att arbetsmiljön blir lidande. Pausrum, loger eller andra lokaler utanför scenen är inte alltid anpassade för att ett arbete ska kunna utföras. Både på och bakom scen ska det vara säkert och tryggt för musiker att vistas.

Arbetsgivarna, som har det fulla ansvaret för arbetsmiljön, är skyldiga att hitta eventuella risker på arbetsplatserna. Många musiker har inte en fast arbetsplats och behöver därför lita på att arrangörerna tagit sitt arbetsmiljöansvar på allvar. Det gör det också viktigare att kontrollerande myndigheter oftare och noggrannare ser över arbetsmiljön på de ställen som hyr in musiker.

Det finns svårigheter för de regionala skyddsombuden, där intentionen med arbetsmiljölagen - samverkan mellan parterna - inte alltid harmoniserar med rådande lagstiftning. Därför förekommer det arbetsplatser där ingen tillser att de arbetsmiljöansvariga gör det de är skyldiga att göra för att säkerställa arbetsmiljön för våra medlemmar.

Musikerförbundet verkar för att:

- arrangörer som hyr in musiker värnar om en god arbetsmiljö för musiker
- kontrollerande myndighet ges större möjlighet att kontrollera arbetsmiljön på ställen med livemusik
- arbetsmiljölagen på sikt harmoniserar med de faktiska förhållandena på arbetsmarknaden

Social trygghet

Kulturarbetarna har ett lika långt och produktivt arbetsliv som andra yrkesgrupper och våra skattepengar är ett viktigt bidrag till finansieringen av de allmänna trygghetssystemen. För oss är det därför också en självklarhet att kulturarbetare även ska få ta del av de trygghetssystem som samhället erbjuder. Det kan som musiker handla om att arbetstiden ofta ligger på kvällar och helger vilket gör att barnomsorg då skulle behövas på obekväma arbetstider, eller andra liknande åtgärder.

När musiker och artister själva behöver tillgång till det sociala skyddsnätet i form av exempelvis a-kassa, sjukersättning eller föräldrapenning stöter de ibland på hinder. Arbetade timmar är ibland svårt att definiera och rapportera som musiker då många timmar läggs ner på att komponera eller repetera vilket inte sällan sker i hemmet. En musiker som är F-skattare och åker på turné en del av året får inte sällan problem att kvalificera sig för a-kassa eller sociala försäkringar.

Eftersom dagens regelverk bygger på att tillsvidareanställning på heltid är norm blir det svårt att kvalificera sig när man arbetar inom kultursektorn, som domineras av korta anställningar och där många frilansar och är egenföretagare. Om musiker och artister stängs ute från trygghetssystemen på grund av hur kulturområdets arbetsmarknad är konstruerad, måste politiken göra anpassningar för att möta våra behov. En musiker kan exempelvis repetera hemma ett halvår för att sedan finnas på turné ett halvår. Det sociala systemet måste då anpassas för att även omsluta den typen av arbete.

Musikerförbundet verkar för att

- barnomsorg införs på obekväma arbetstid i landets alla kommuner
- de sociala trygghetssystemen anpassas till deltidsarbetare, arbetare som arbetar oregelbundet och ensamföretagare